

بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی (روایی و پایایی) و مدل نظری پرسشنامه‌ الگوی ارتباط والد - فرزند، در افراد ۱۵ تا ۳۰ سال شهر تهران^۱

فریبرز باقری^۲

فیروزه غفاری جعفرزادگان^۳

چکیده

زمینه: مدل‌های نظری سبک‌های فرزندپروری سعی بر شناسایی عوامل تأثیرگذار بر تربیت و تعیین پیامدهای آن را دارند. نااهمخوانی این الگوهای نظری که غالباً متعلق به جامعه غرب و متأثر از نگرش حاکم بر آن جوامع است با فرهنگ و باورهای فکری و ارزشی جامعه ایرانی ایجاب می‌کند مدل‌های بومی مبتنی بر نگرش اسلامی و تجربیات خاص جامعه ایرانی ابداع شود. **هدف:** هدف پژوهش حاضر بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی (پایایی و رواسازی) و مدل نظری پرسشنامه الگوی رابطه والد - فرزند (پاروف) با این دو ویژگی بود. **روش:** به این منظور، پرسشنامه در دو مرحله و مجموعاً روی ۲۷۰ نفر نوجوان و جوان ۱۵-۳۰ ساله ۹ منطقه شهر تهران در سال ۱۳۹۰ اجرا شد. نمونه‌های تحقیق در هر دو مرحله با روش نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای انتخاب شدند. حجم نمونه در مرحله اول ۱۱۰ نفر و در مرحله دوم، ۱۶۰ نفر بود. روش‌های به کار رفته در مرحله اول شامل بررسی روایی محتوایی و صوری پرسشنامه با نظر متخصصان و همچنین روایی سازه (تحلیل مؤلفه‌های اصلی، تحلیل گویه‌ها، ضریب تمیز، ضریب دشواری و روش لوپ) بود. در مرحله دوم، ابتدا تحلیل عامل اکتشافی و بعد تحلیل عاملی تاییدی انجام گرفت. **نتایج:** شاخص‌های برازندگی مؤید معتبر و مقبول بودن مدل نظری طراحی شده پرسشنامه است. علاوه بر آن، با توجه به میزان t ، همه سؤالات با عامل‌های مورد نظر ارتباط معنادار دارند. همچنین با توجه به بارهای عاملی برای هر یک از دو سبک آزادی مدار و امنیت مدار و معناداری ضرایب t ، می‌توان برای این دو سبک نیز روایی سازه مناسبی گزارش کرد.

واژگان کلیدی: پایایی، روایی، پرسشنامه الگوی ارتباط والد-فرزند، الگوی فرزندپروری.

۱. این مقاله از پایان‌نامه استخراج شده است.

۲. هیئت علمی و استادیار گروه روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران

F_Bagheri1390@yahoo.com

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد گروه روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران (نویسنده مسئول)

firouzeh1980@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۶/۲۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۳/۳۰

مقدمه

خانواده اولین و مهم‌ترین محیط اجتماعی است که کودک در آن با مفاهیمی آشنا می‌شود که مبنای نوع روابط اجتماعی، عاطفی، اقتصادی و شخصیت آینده او را شکل می‌دهد. به همین دلیل موضوع روابط والدین و فرزندان یکی از مباحث مهم روانشناسی را تشکیل می‌دهد که در اصطلاحاتی همانند دل‌بستگی^۱، پیوستگی^۲، الگوهای فرزندپروری و همانند این‌ها منعکس شده است.

از نظر دایانا بائوم‌ریند^۳ اساس سبک‌های فرزندپروری^۴ تلاش‌های والدین برای کنترل و اجتماعی کردن کودکان است (بائوم‌ریند، ۱۹۹۱). از نظر هاردی^۵، پاور^۶ و جید دیگ^۷ (۱۹۹۳) منظور از سبک‌های فرزندپروری شیوه‌های خاصی است که والدین و یا افراد مراقب، در تربیت فرزندان و کودکان به کار می‌گیرند. آن‌ها الگوهای فرزندپروری را متأثر از عوامل متفاوتی از جمله عوامل فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی می‌دانند.

در ارتباط با سبک‌های فرزندپروری که موضوع اصلی این مقاله است، در چند دهه گذشته الگوهای نظری مختلف فرزندپروری مطرح شده‌اند. بائوم‌ریند (۱۹۸۰، ۱۹۷۸) تأثیر سبک والدگری را بر ویژگی‌های اجتماعی کودکان پیش‌دبستانی ۳۰۰ خانواده مورد بررسی قرار داد (برک، لورا، ۱۹۹۳). وی علاقمند بود، بداند که والدین برای کنترل کودک از چه الگوهایی استفاده می‌کنند و توانست سه سبک والدگری عمومی را شناسایی کند که شامل ۱. خودکامه / استبدادی^۸ (مستبد)، ۲. آسان‌گیر / سهل‌گیر^۹ و ۳. آمرانه / قاطع^{۱۰} (مقتدر) می‌شود. شکل تکامل یافته سبک‌های فرزندپروری سه‌گانه بائوم‌ریند

1. attachment
2. bonding
3. Baumrind, D.
4. parenting styles
5. Hardy, D. F.
6. Power, T. G.
7. Jadedicke, S.
8. autoritär, authoritarian
9. permissive (tolrant)
10. authoritative

الگوی فرزندپروری مکوبی^۱ و مارتین^۲ (۱۹۸۳ نقل از سیگلمن^۳، ۱۹۹۹) است که آن را می‌توان از پرکاربردترین الگوها در زمینه بررسی سبک‌های فرزندپروری تلقی نمود. در این الگو سبک‌های فرزندپروری والدین تحت عنوان چهار الگوی تربیتی مستبدانه^۴، سهل‌گیرانه^۵، مسامحه‌کارانه^۶ و مقتدرانه^۷ توصیف شده‌اند. در هر کدام از این الگوها، ترکیبی متفاوت از دو بعد فرزندپروری، یعنی صمیمیت و مهارگری وجود دارد.

شیفر بر اساس مشاهداتی که از تعامل کودکان ۱ تا ۳ ماهه با مادرانشان انجام داد، طرح یک طبقه‌بندی بر اساس دو جنبه رفتار والدین را ارائه نمود. او نتیجه گرفت که مادران پذیرنده یا طردکننده می‌توانند سخت‌گیر یا آسان‌گیر باشند. این دو بعد به سطوح حمایت عاطفی والدین از کودکان و همچنین اعمال کنترل آنان در مورد کودکان اشاره می‌کند. بدین ترتیب از ترکیب این دو بعد چهار الگوی مختلف شکل می‌گیرد (احدی و جمهری، ۱۳۸۰؛ غیاثوندی، ۱۳۸۲). بر همین اساس بسیاری از رفتارهای والدین می‌توانند در یک مدل چهار بعدی قرار گیرند.

برای الگویی نظری که پرسشنامه آن در این مقاله رواسازی می‌شود، از کاربرد اصطلاح «الگوی فرزندپروری» آگاهانه امتناع شده است و بجای آن اصطلاح «الگوی ارتباط والد-فرزند» انتخاب شده است. زیرا بر اساس تحقیقات باقری (۱۳۹۱ الف) طیف بسیار گسترده کیفیت‌های مختلف روابط حاکم بین والدین و فرزندان همواره تأثیر تربیتی دارد، اما همیشه با هدف تربیتی و یا فرزندپروری انجام نمی‌گیرد. آن چه که از سوی والدین بر شکل‌گیری کارکردهای روانی و ویژگی‌های شخصیتی کودک تأثیرگذار است، بسیار گسترده‌تر از صرفاً رفتارهای والدین با قصد تربیت فرزندان است. بنابراین عبارت الگوی تربیتی یا الگوی فرزندپروری واژه‌ای غیردقیق است که از طیف گسترده روابط تأثیرگذار

1 Maccoby, E.

2 Martin, J.

3 Sigelman, C. K.

4 authoritarian

5 permissive

6 neglectful

7 authoritative

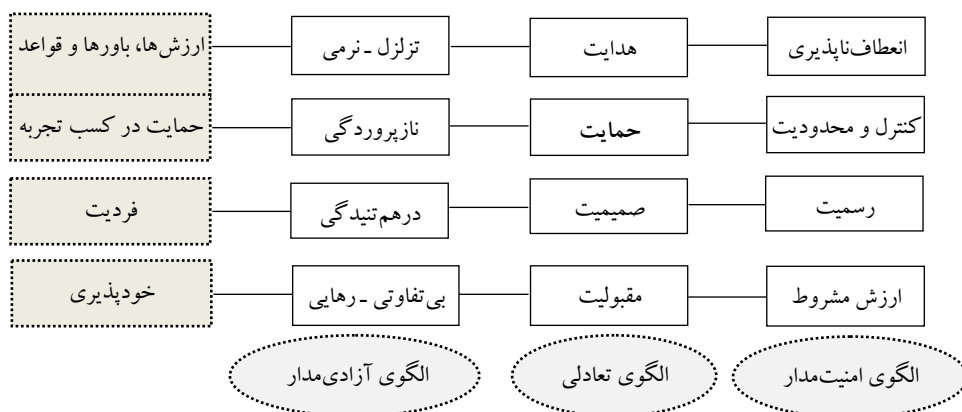
بر فرزندان تنها بخش بسیار کوچکی را مورد توجه قرار می‌دهد. علاوه بر آن واژه ارتباط در الگوی نظری ارتباط والد-فرزند اولاً واژه‌ای است صرفاً توصیفی و تحت این عنوان می‌توان رفتارهای مختلف و حتی به ظاهر با هدف غیرتربیتی والدین را لحاظ کرد. علاوه بر آن این واژه نزدیکی بسیار با نگرش سیستمی دارد و بدین ترتیب موضوع فرزندپروری با وضوح بیشتری در چارچوب نگرش سیستمی به عنوان یک فرانظریه موفق در بسیاری از علوم، قرار می‌گیرد و از جمله نتایج این تغییر نگاه، تبدیل فرآیند تربیت از یک فرآیند یک‌سویه با مسیر تأثیر از طرف والدین به سوی فرزندان مبدل به یک فرآیند دوسویه و مبدل به یک تأثیر متقابل می‌گردد (باقری، ۱۳۹۱ الف).

به دلیل گستردگی طیف عوامل تأثیرگذار بر جنبه‌های مختلف تحول کودکان بدبیهی است که هیچ پرسشنامه‌ای نتواند تمامی متغیرهای تأثیرگذار و تأثیرپذیر در طیف گسترده روابط والدین و فرزندان را یکجا لحاظ کند. تنها طولانی بودن بیش از حد پرسشنامه، خود زمینه‌ای مناسب برای کاهش روایی پاسخ‌ها را فراهم خواهد آورد.

یکی از روش‌های محدود کردن این دامنه گسترده، تمرکز بر یکی از جنبه‌های تأثیر طیف متغیرهای موجود در روابط بین والدین و فرزندان می‌تواند باشد. جنبه تأثیر در اینجا به عنوان ملاک مناسبی برای گزینش بخش‌های خاصی از این متغیرها عمل می‌کند. برخلاف پرسشنامه‌ها و مدل‌های نظری فرزندپروری غربی که متأثر از فرهنگ لیبرالیستی که در آن مفاهیم کنترل و پذیرش از محوریت برخوردار هستند، پرسشنامه حاضر از مجموعه گسترده جنبه‌های مختلف تأثیرهای ممکن ناشی از روابط والدین و فرزندان، خود را بر تأثیر این روابط بر «جهت‌مندی»^۱ فرزندان متمرکز کرده است (باقری، ۱۳۹۱ الف). انتخاب موضوع جهت‌مندی در ابتدا صرفاً متأثر از فرهنگ صورت‌نگرفت، بلکه بدلیل تعداد قابل توجه نوع درمانجویان مراجعه‌کننده به کلینیک بیمارستان عرفان بود که مبدل به نقطه عظیم برای تدوین این پرسشنامه گردید. تعداد زیادی از درمانجویان جوان و حتی افراد میانسال با توصیف مشکلاتی مشابه مراجعه کردند که این مشکلات جملگی به شکل‌های مختلفی از

سردرد گمی و سرگردانی و پیامدهای آن مانند اختلالات خلقی یا اضطرابی اشاره داشتند. نقطه آغازین برای مطالعه هدفمند و درک علل این مشکل رایج به خصوص در بین نسل جوان بود. تحلیل کیفی بیش از چهارصد پرونده صوتی در طول چهار سال و همچنین الهام از منابع دینی اشاره‌ای جدی به اهمیت جهت‌مندی (هدف و معنا) در سلامت روان (باقری، ۱۳۹۱ الف) می‌کردند. به بیانی روشن‌تر، هدف این پرسشنامه سنجش آن دسته از الگوی روابط حاکم بین والدین و فرزندان است که می‌تواند موجب شود که با آغاز دوران بلوغ به طور فزاینده فرزندان با مشکل سردرد گمی، سرگردانی، گمگشتگی مبتلا شوند و یا بالعکس این توان را بیابند، اهدافی را که به آن علاقه و تعهد شخصی دارند، در خود ایجاد کنند، برای آن سعی و تلاش کنند؛ و سختی‌ها، مقاومت‌ها و شکست‌ها، آنان را از حرکت بسوی تحقق اهدافشان متوقف نگرداند. بدین ترتیب از اصلی‌ترین فرض‌هایی که این پرسشنامه بر آن استوار است این فرض است که تنها، وجود اهداف می‌تواند فرد را از سردرد گمی و سرگردانی نجات دهد. وجود فعالیت‌هایی پراکنده، که بین آن‌ها ارتباط معنایی وجود نداشته باشد، فقدان راهی خاص در طول گذر ایام که در مجموع تلاش‌های فرد، بتواند حس معنا ایجاد کند، پیامدش سرگردانی بین گزینه‌ها، تردید در باره صحت انتخاب‌ها و عدم اعتماد به پابندی به آن‌ها، فقدان لمس شادی و رضایتمندی خواهد بود (باقری، ۱۳۹۱ الف).

پرسشنامه الگوهای ارتباط والد - فرزند یک پرسشنامه بومی است و مبتنی بر الگوی نظری است که متشکل از سه الگوی اصلی در روابط حاکم بین والدین و فرزندان است. این الگوها عبارت‌اند از: ۱. الگوی ارتباط امنیت‌مدار، ۲. الگوی تعادلی و ۳. الگوی آزادی‌مدار. همانگونه که در نمودار زیر نیز مشاهده می‌شود، هر الگو از چهار زیرمقیاس (خطوط عمودی) تشکیل شده است. تمامی خرده مقیاس‌ها در چهار بعد (خطوط افقی) نظم می‌یابند که وضعیت‌های مختلفی از چهار بعد ۱. ارزش‌ها، باورها و قواعد، ۲. حمایت در کسب تجربه، ۳. فردیت و ۴. خودپذیری هستند.

شکل ۱. ساختار نظری پرسشنامه الگوهای ارتباط والد - فرزند با چهار بُعد، سه الگوی اصلی و هر الگو چهار زیرمقیاس (برگرفته از باقری، ۱۳۹۱ الف)

گام ۱: جامعه آماری این پژوهش کلیه افراد گروه سنی ۳۰-۱۵ سال مقیم شهر تهران (در غالب ۹ منطقه) در سال ۹۰-۱۳۸۹ بود که در آموزشگاه‌های مختلف ثبت نام کرده بودند. نمونه تحقیق در این مرحله از پژوهش شامل ۲۵۰ نفر از افراد جامعه تحقیق با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای است که پرسشنامه دریافت کردند. به این ترتیب که در ابتدا کل شهر تهران به ۹ منطقه اصلی شامل (شمال، شمال شرق، شمال غرب، شرق، غرب، مرکز، جنوب، جنوب غرب، جنوب شرق) تقسیم گردید، سپس لیستی از آموزشگاه‌های کامپیوتر و زبان هر منطقه تهیه گردید و از هر منطقه ۲ آموزشگاه به قید قرعه انتخاب و از بین کلاس‌هایی که در زمان مراجعه محقق تشکیل می‌گردید به قید قرعه، در ۲ کلاس پرسشنامه توزیع گردید و در مجموع و به علت افت نمونه، ۱۱۰ عدد پرسشنامه کامل شده توسط افراد ۳۰-۱۵ سال ساکن این ۹ منطقه از شهر تهران شامل (۴۰ مرد و ۷۰ زن) جمع‌آوری گردید که ۷۴٪ آن‌ها مجرد و ۲۶٪ متاهل بودند. و در ۳ گروه سنی ۲۰-۱۵، ۲۵-۲۱، و ۳۰-۲۶ به ترتیب ۳۳/۳، ۳۴/۲، ۳۱/۵٪ را شامل می‌شود.

روش پژوهش در این تحقیق، روش زمینه‌یابی یا پیمایشی است. پیمایش^۱ یکی از

روش‌های جمع‌آوری داده‌هاست که در آن اطلاعات از طریق افرادی که پاسخگو^۱ نامیده می‌شوند و به سئوالات جواب می‌دهند گردآوری می‌شود.

ویراست ابتدایی پرسشنامه الگوی ارتباط والد-فرزند شامل ۱۶۰ گویه بود. این گویه‌ها از میان تعداد بسیار زیادی از اظهارات مراجعین انتخاب شدند که در یک فرایند چهار ساله در چارچوب فرایند روان‌درمانی و مشاوره گردآوری شده بودند. مرحله اول یعنی مرحله تحلیل مؤلفه‌های اصلی توسط ۱۱۰ نفر به عنوان نمونه در مرحله اول اجرا گردید و آزمودنی‌ها به هریک از ۱۶۰ گویه یک بار درباره پدرشان و بار دیگر در رابطه با مادران خود پاسخ دادند. از آنجایی که با توجه به تعداد سئوالات و تعداد افراد نمونه اولیه، امکان تعیین عامل‌ها و به دست آوردن ضریب KMO^2 بدون تفکیک خرده مقیاس‌ها مقدور نبود، برای رفع این مشکل با مشورت با اساتید صاحب نظر، دو سبک اصلی و خرده مقیاس‌های مربوط به هر کدام تفکیک و گویه‌های مرتبط با هر خرده مقیاس به صورت پیش فرض دسته بندی شدند، و هر خرده مقیاس به صورت مجزا از نظر بارعاملی و ضریب KMO مورد ارزیابی قرار گرفت. از آنجایی که هدف اصلی در اجرای مرحله اول این پرسشنامه، استخراج ماده‌های (اظهارات) نامناسب با توجه به (بارعاملی، ضریب دشواری، ضریب تمییز و آلفای کرونباخ آن خرده مقیاس بدون حضور آن سؤال) بود، تمرکز اصلی پژوهشگران روی انتخاب مناسب‌ترین آن‌ها به منظور استفاده در پرسشنامه نهایی بود. در راستای دستیابی به این هدف و جهت گزینش ماده‌ها، نه تنها بارعاملی هر ماده لحاظ گردید، بلکه از مجموع ماده‌هایی که بار عاملی رضایت بخشی را نشان می‌دادند، آن گروه از ماده‌ها انتخاب می‌شدند که ضریب دشواری و تمییز مناسبی نیز داشتند.

ابزار سنجش

ابزار مورد استفاده در این پژوهش، پرسشنامه الگوی ارتباط والد-فرزند (پاروف) است که پژوهشگران در پژوهش حاضر به بررسی مدل نظری و ویژگی‌های روان‌سنجی آن (روایی،

1. respondent

۲. کی-ام-او

پایایی) پرداخته است. فرم ۱۶۰ سئوالی پرسشنامه بر اساس مقیاس لیکرت شامل گزینه‌های: اصلا موافق نیستم، تا حدی موافقم، موافقم، بسیار موافقم، کاملا موافقم و با روش نمره گذاری ۱-۵ تنظیم گردید. پیش فرض محقق دو سبک اصلی امنیت مدار و آزادی مدار و ۴ خرده مقیاس‌های مرتبط با هر کدام بود. سبک امنیت مدار شامل: ۱. قاطعیت، ۲. کنترل و محدودیت ۳. رسمیت و ۴. پذیرش مشروط به برآیند و در سبک آزادی مدار شامل: ۱. تزلزل و نرمی، ۲. نازپروردگی، ۳. رفاقت و عدم حرمت، ۴. رهایی و مسامحه. از آنجایی که در این پرسشنامه سئوال‌ات مربوط به تعامل فرزند با پدر و مادر به صورت مجزا پاسخ داده می‌شود، بار عاملی سئوال‌ات مربوط به تعامل فرزند با هریک از والدین در ابتدا به صورت مجزا به دست آمد، سپس یکبار نیز به صورت مشترک و از طریق جمع بارعاملی همزمان سئوال‌ات پدر و مادر برای مشخص شدن ارتباط با هر دوی والدین به دست آمد. تحلیل عاملی در گام اول از طریق تحلیل مؤلفه‌های اصلی و به صورت اکتشافی انجام گرفت.

یافته‌ها

اولین تحلیل عاملی شامل تحلیل عوامل اصلی^۱ برای انتخاب مناسب‌ترین ماده‌ها در هر خرده مقیاس از آنجایی که مناسب‌ترین تعداد سئوال برای هر خرده مقیاس که دربرگیرنده همه محتوای مربوط به آن مقیاس باشد ۱۰ سئوال تعیین شد و به این شکل عمل شد که ۵ تا از سئوال‌ات انتخابی حول و حوش میانگین ضریب دشواری و یا با دشواری متوسط انتخاب شدند و بقیه از دو طرف یعنی سئوال‌ات یا با درجه دشواری پایین و یا با دشواری بسیار بالا انتخاب شدند. همچنین سئوال‌اتی که ضریب تمیز^۲ مطلوب‌تری داشتند یعنی با استفاده از شاخص ضریب خطا و روش لوپ انتخاب شدند، پایایی کل خرده مقیاس در صورت حذف گویه یا ماده‌ها به دست آمد، بدین ترتیب که سئوال‌اتی که حذف آن‌ها پایایی کلی خرده مقیاس را افزایش می‌دهند، بی‌تردید سئوال‌ات مناسبی نبوده و حذف شده‌اند و برعکس اگر چنانچه حذف یک گویه تاثیر چشمگیری در کاهش پایایی کلی خرده مقیاس داشته است،

1. principal factor analysis

2. discrimination index

پژوهشگران آن سؤال را قوی و مناسب تشخیص داده و در فرم نهایی پرسشنامه از آن استفاده کرده است. در خرده مقیاس انعطاف ناپذیری، ۹ سؤال که بارعاملی آن‌ها بالاتر از ۰/۶ بود انتخاب گردید و علت انتخاب دهمین سؤال علارغم داشتن بارعاملی ۰/۴۶ ضریب تمیز مناسب سؤال و جایگاه خاص آن در اعتبار خرده مقیاس است. در خرده مقیاس تزلزل و نرمی نیز برای ۶ سؤال بارعاملی بالاتر از ۰/۶ گزارش شد و ۴ سؤال دیگر به دلیل جایگاه خاص آن‌ها از لحاظ پراکندگی و کاهش ضریب پایایی خرده مقیاس در صورت حذفشان انتخاب گردید. در خرده مقیاس کنترل و محدودیت، هر ۱۰ سؤال انتخابی دارای بارعاملی بالاتر از ۰/۶ بودند و حذف آن‌ها میزان آلفای کرونباخ را کاهش می‌دهد. در خرده مقیاس نازپروردگی ۴ سؤال دارای بارعاملی بالاتر از ۰/۶ انتخاب گردید. سئوال‌ات شماره (۱۳۹)، (۳۷) از آن جهت حائز اهمیت است که بین پدر و مادر در نحوه پاسخدهی به آن تفاوت قابل توجهی وجود دارد. ۴ سؤال انتخابی دیگر نیز به دلیل تاثیر مطلوب در آلفای کرونباخ کل خرده مقیاس جهت فرم نهایی پرسشنامه انتخاب گردید. در خرده مقیاس رسمیت ۵ سؤال به دلیل داشتن بارعاملی بالا انتخاب شدند و ۵ سؤال دیگر با توجه به ضریب تمیز و تاثیر آن‌ها در آلفای کرونباخ انتخاب گردید. در خرده مقیاس رفاقت-عدم حرمت معیار انتخاب ۸ سؤال بارعاملی مناسب آن‌ها و علت انتخاب ۲ سؤال دیگر اهمیت آن سئوال‌ات و جایگاه خاص آن‌ها از نظر قدرت تمیز بود. در انتخاب سئوال‌ات مربوط به خرده مقیاس ۷ یعنی پذیرش مشروط به برآیند، هر ۱۰ سؤال دارای بارعاملی بالاتر از ۰/۶ و همچنین سئوال‌اتی بود، که همگی قدرت تمیز مناسبی داشته و از نظر ارزشمندی سؤال توسط پژوهشگران با اهمیت تشخیص داده شد. در خرده مقیاس رهایی-بی‌اعتنایی ۲ سؤال دارای بارعاملی بالای ۰/۶ بودند اما انتخاب ۸ سؤال دیگر بر اساس ضریب تمیز و اهمیت سؤال صورت گرفت.

همچنین در شاخص مناسب بودن ماتریس همبستگی برای انجام تحلیل عاملی، نتایج حاصله مربوط به شاخص کفایت نمونه برداری (KMO) و کای دو (مقدار عددی آزمون بارتلت) بر حسب درجه آزادی و سطح معناداری ($p < 0.05$) برای هر یک از خرده مقیاس‌ها و به صورت مجزا برای پدر و مادر در جدول زیر گزارش می‌گردد.

جدول ۱: شاخص مناسب بودن ماتریس همبستگی برای انجام تحلیل عاملی

درجه آزادی (df)	آزمون بارتلت (مقدار آماری کای اسکوئر)	شاخص کفایت نمونه برداری	خرده مقیاس
۳۲۵	۱۰۷۴/۲۳۱	۰/۷۸	انعطاف ناپذیری (پدر)
۳۲۵	۹۱۰/۶۳۶	۰/۷۵	انعطاف ناپذیری (مادر)
۱۹۰	۶۱۵/۵۹۳	۰/۷۱	تشتت - نرمی (پدر)
۱۹۰	۶۲۲/۲۱۲	۰/۶۷	تشتت - نرمی (مادر)
۳۷۸	۸۹۳/۰۰۴	۰/۶۷	کنترل - محدودیت (پ)
۳۷۸	۸۶۵/۹۸۹	۰/۶	کنترل - محدودیت (م)
۱۲۰	۴۲۳/۷۷۴	۰/۷۶	نازپروردگی (پدر)
۱۲۰	۴۶۷/۹۵۰	۰/۷۸	نازپروردگی (مادر)
۱۳۶	۴۸۱/۷۷۲	۰/۷۷	رسمیت (پدر)
۱۳۶	۵۳۷/۵۹۶	۰/۷۳	رسمیت (مادر)
۷۸	۲۳۱/۳۲۲	۰/۶۴	رفاقت و عدم حرمت
۷۸	۳۰۳/۰۰۵	۰/۷۱	رفاقت و عدم حرمت
۳۷۸	۱۰۵/۱۲۳	۰/۸۰	پذیرش مشروط (پدر)
۳۷۸	۵۱۴/۹۵۴	۰/۷۹	پذیرش مشروط (مادر)
۷۸	۲۵۹/۱۶۳	۰/۷۳	رهایی و مسامحه (پدر)
۷۸	۲۸۳/۹۴۴	۰/۶۹	رهایی و مسامحه (مادر)
۳۱۶۰	۱۲۲۲/۲۶۹	۰/۹۵۶	کل (پدر)
۳۱۶۰	۹۵۵۵۵/۵۳۵	۰/۹۲۴	کل (مادر)

جدول فوق شاخص کفایت نمونه‌گیری (KMO)، مقدار کای دو و درجه آزادی مربوط به هر یک از خرده مقیاس‌ها را به گونه‌ای تفکیک شده برای پدر و مادر نشان می‌دهد. در تحلیل عاملی مرحله اول در هر خرده مقیاس علاوه بر بار عاملی هر سؤال، درصد گویه‌هایی که آن خرده مقیاس را تبیین می‌کنند، ماتریس کلی مؤلفه‌ها و همچنین جدول ماتریس چرخش یافته مربوط به گویه‌های آن خرده مقیاس به دست آمد که به دلیل حجم زیاد جداول، در ادامه نمونه‌ای از ماتریس چرخش یافته مربوط به ۲۶ گویه‌ای که به صورت پیش فرض در خرده مقیاس انعطاف ناپذیری گنجانده شده بود آمده است.

جدول ۲: جدول ماتریس چرخش یافته (انعطاف ناپذیری)

Component								
عامل اول	عامل دوم	عامل سوم	عامل چهارم	عامل پنجم	عامل ششم	عامل هفتم	عامل هشتم	
.۳۶۹	.۰۹۹	.۰۱۵	.۱۵۸	.۰۴۹	-.۰۹۷	.۷۲۵	-.۰۴۱	f۴
.۱۰۷	.۱۹۴	-.۰۳۰	.۸۳۵	.۰۸۶	.۰۳۴	.۱۶۳	.۰۴۲	f۵
.۲۳۹	-.۰۸۹	.۶۹۶	-.۰۰۲	.۲۶۷	.۱۷۶	.۰۵۹	-.۲۷۲	f۶
.۵۶۲	.۰۹۹	.۰۸۳	.۱۹۷	-.۰۳۸	.۲۰۶	.۲۰۹	-.۲۰۰	f۲۰
.۳۶۲	-.۰۷۹	-.۳۹۴	.۲۰۹	.۲۵۸	.۱۸۶	-.۱۷۶	-.۰۳۸	f۳۲
.۰۷۲	.۰۹۰	.۱۰۱	.۰۶۱	.۸۱۸	.۰۵۸	.۰۹۱	.۰۵۴	f۳۳
-.۰۹۴	.۰۶۳	-.۰۹۲	.۰۳۶	.۸۳۱	-.۰۵۳	.۰۶۲	.۰۶۹	f۳۵
.۶۶۵	-.۰۰۹	.۱۳۰	.۲۰۰	.۰۲۵	.۰۷۶	.۲۴۴	.۰۸۱	f۵۰
.۰۷۱	-.۰۲۱	.۱۳۲	.۱۶۷	.۲۵۴	.۲۵۴	.۶۶۵	.۲۹۹	f۵۱
.۶۳۱	.۳۸۶	-.۰۷۵	-.۰۹۲	.۳۲۱	-.۰۷۹	-.۰۸۳	.۳۰۸	f۵۵
.۳۱۵	.۰۲۷	.۱۸۹	.۷۳۹	.۰۷۵	.۱۳۹	.۰۵۵	-.۱۶۵	f۶۰
.۶۱۰	.۱۷۲	.۱۷۶	.۲۶۰	-.۰۳۷	.۲۵۵	.۱۰۹	-.۰۱۹	f۶۴
.۷۷۵	.۱۱۳	-.۰۴۴	.۱۴۸	-.۰۲۹	.۰۶۱	.۲۶۴	-.۲۲۹	f۶۵
.۱۶۶	.۳۰۰	.۵۴۹	.۳۹۵	-.۲۴۶	-.۰۶۰	-.۱۶۹	-.۰۲۸	f۷۶
.۶۵۳	.۳۱۷	.۲۸۰	.۱۳۸	-.۰۲۷	.۱۰۳	-.۰۸۵	-.۱۲۲	f۸۴
.۱۳۲	.۴۹۸	.۲۶۴	-.۱۴۲	-.۰۲۸	-.۰۸۵	.۵۰۵	-.۲۶۴	f۸۸
.۴۱۳	.۵۳۸	.۱۱۷	.۲۶۰	.۰۷۵	.۱۷۷	.۱۸۵	.۰۴۱	f۸۹
.۱۲۱	.۸۰۱	.۰۳۴	.۱۱۲	.۰۸۶	.۲۷۶	.۰۳۰	-.۰۳۱	f۹۰
.۴۱۴	.۵۹۱	.۲۳۴	.۳۵۷	.۲۱۷	.۱۶۲	.۰۶۹	-.۰۶۵	f۹۱
-.۰۲۰	.۳۲۳	.۱۲۲	.۲۲۲	-.۰۴۶	.۶۱۷	-.۰۶۰	.۰۲۱	f۱۰۴
.۲۰۹	-.۰۱۳	-.۱۹۸	.۰۲۶	-.۱۳۱	.۵۰۳	.۱۶۲	.۵۰۴	f۱۰۵
.۴۲۰	.۲۴۶	.۶۳۸	.۰۸۲	.۰۶۲	.۱۱۵	.۲۰۶	.۰۴۰	f۱۱۶
.۳۵۰	.۱۵۳	.۵۳۷	.۳۵۶	-.۱۷۴	.۱۹۳	.۱۷۱	.۰۳۸	f۱۱۷
.۳۳۰	.۱۵۹	.۱۴۵	-.۰۳۴	.۱۲۴	.۷۳۰	.۰۴۹	-.۱۷۶	f۱۲۳
-.۱۷۹	-.۰۶۳	-.۰۳۹	-.۰۹۱	.۱۷۷	-.۱۱۴	.۰۲۰	.۸۴۸	f۱۳۱
.۷۷۵	.۰۷۶	.۲۹۸	-.۰۳۶	-.۰۴۵	.۰۱۹	.۰۲۴	.۰۲۴	f۱۳۲

جدول فوق بارهای عاملی مربوط به ۸ عامل استخراج شده در حالت چرخش یافته را نشان می‌دهد. همانطور که در جدول با رنگ تیره تر مشخص شده، پژوهشگران سؤال‌های

با بار عاملی بالاتر را در تدوین سئوالات برای فرم نهایی پرسشنامه مورد توجه قرار داده‌اند.

گام ۲: جامعه آماری، نمونه و روش اجرای پژوهش: نمونه تحقیق در این مرحله از پژوهش (گام دوم) شامل ۱۶۰ نفر از افراد جامعه تحقیق است (حجم نمونه‌ای معادل با دو برابر تعداد سئوالات) که با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای، پرسشنامه دریافت کردند. به این ترتیب که مشابه گام اول، در ابتدا کل شهر تهران به ۹ منطقه اصلی شامل (شمال، شمال شرق، شمال غرب، شرق، غرب، مرکز، جنوب، جنوب غرب، جنوب شرق) تقسیم گردید، سپس لیستی از آموزشگاه‌های کامپیوتر و زبان هر منطقه تهیه گردید و از هر منطقه ۲ آموزشگاه به قید قرعه انتخاب و از بین کلاس‌هایی که در زمان مراجعه محقق تشکیل می‌گردید به قید قرعه، در ۲ کلاس پرسشنامه توزیع گردید و در مجموع در این مرحله (۷۳ مرد و ۸۷ زن) شرکت نمودند، که ۷۶٪ آن‌ها مجرد و ۲۳٪ متأهل و ۱٪ مطلقه بودند. و در ۳ گروه سنی ۲۰-۱۵، ۲۵-۲۱، و ۳۰-۲۶ به ترتیب ۳۷/۷، ۳۲/۷، ۲۹/۶٪ را شامل می‌شود.

ابزار سنجش

در گام دوم از اجرا، از فرم نهایی پرسشنامه استفاده شد یعنی فرم کوتاه پرسشنامه الگوی ارتباط والد-فرزند که شامل ۸۰ ماده است و پس از تجزیه و تحلیل ماده‌های فرم اولیه پرسشنامه و از یافته‌های گام اول پژوهش استخراج شده بود. پاسخ‌های آزمودنی‌ها $n=110$ در پژوهش ۱ به فرم ۱۶۰ سئوالی پرسشنامه در معرض تحلیل مؤلفه‌های اصلی و روش‌های چرخش واریماکس قرار گرفت، پس از بررسی گویه‌ها و بر اساس شیب منحنی اسکری و قابل تفسیر بودن نتایج، راه حل ۸ عاملی انتخاب شد که ۶۸/۲۱٪ کل واریانس را تبیین می‌کرد. گرچه در این مرحله و از آنجایی که در گام اول سئوال‌ها بر اساس پیش فرض در هر خرده مقیاس جای داده شد، جایگاه بعضی گویه‌ها تغییر کرد و در نهایت از هر خرده مقیاس ۱۰ تا از قوی‌ترین سئوالات آن خرده مقیاس انتخاب شدند و دو بعد کلی امنیت مدار و آزادی مدار در الگوی ارتباط والدین شکل گرفت.

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی پژوهش ۲، شامل (میانگین، میانه، نما، خطای استاندارد، واریانس) مربوط به هر یک از خرده مقیاس‌ها در ادامه گزارش می‌شود.

جدول ۳: ویژگی‌های توصیفی خرده مقیاس‌های مقیاس ارتباط والدین و فرزندان

خرده مقیاس	میانگین	میانه	نما	خطای استاندارد	واریانس
انعطاف پذیری پدر	۲۱.۴۱۵۱	۱۷	۱۵	۱۰.۴۱۴۳۹	۱۰۸.۴۵۹۵۲
تزلزل پدر	۳۴.۱۵۷۲	۳۸	۳۸	۹.۱۷۰۳۵	۸۴.۰۹۵۳۷
کنترل پدر	۲۰.۵۹۷۵	۱۷	۱۵	۱۰.۵۰۰۲۲	۱۱۰.۲۵۴۶۸
نازپروردگی پدر	۳۳.۲۷۶۷	۳۷	۳۷	۹.۳۳۸۸۵	۸۷.۲۱۴۰۸
رسمیت پدر	۲۱.۹۲۴۵	۱۷	۱۵	۱۰.۰۴۹۵۹	۱۰۰.۹۹۴۲۷
عدم حرمت پدر	۳۱.۸۸۰۵	۳۶	۳۶	۹.۹۷۰۴۴	۹۹.۴۰۹۶۸
پذیرش پدر	۲۲.۴۹۶۹	۱۷	۱۶	۱۰.۵۹۱۳۰	۱۱۲.۱۷۵۶۲
رهایی پدر	۳۲.۴۰۸۸	۳۶	۳۷	۸.۸۱۵۴۲	۷۷.۷۱۱۵۷
انعطاف پذیری مادر	۲۳.۸۸۰۵	۲۲	۲۱	۵.۲۶۴۳۶	۲۷.۷۱۳۴۸
تزلزل مادر	۳۴.۱۵۷۲	۳۸	۳۸	۹.۱۷۰۳۵	۸۴.۰۹۵۳۷
کنترل مادر	۲۳.۵۶۶۰	۲۱	۲۰	۵.۰۴۱۰۱	۲۵.۴۱۱۷۵
نازپروردگی مادر	۳۳.۲۷۶۷	۳۷	۳۷	۹.۳۳۸۸۵	۸۷.۲۱۴۰۸
رسمیت مادر	۲۳.۹۸۱۱	۲۱	۲۱	۴.۹۱۸۹۳	۲۴.۱۹۵۸۴
عدم حرمت مادر	۳۱.۸۸۰۵	۳۶	۳۶	۹.۹۷۰۴۴	۹۹.۴۰۹۶۸
پذیرش مادر	۲۴.۳۸۳۶	۲۲	۲۱	۵.۰۷۶۳۸	۲۵.۷۶۹۶۰
رهایی مادر	۳۲.۴۰۸۸	۳۶	۳۷	۸.۸۱۵۴۲	۷۷.۷۱۱۵۷
بعد امنیت مدارپدر	۸۶.۴۳۴۰	۶۹	۷۲	۳۸.۷۵۶۸۷	۱۵۰۲.۰۹۵۲۹
بعد امنیت مدارمادر	۹۵.۸۱۱۳	۸۷	۸۳	۱۸.۹۱۵۵۹	۳۵۷.۷۹۹۶۲
آزلدی مدار پدر	۱۳۱.۷۲۳۳	۱۴۸	۱۴۹	۳۳.۶۷۲۴۶	۱۱۳۳.۸۳۴۳۳
آزادی مدار مادر	۱۳۱.۷۲۳۳	۱۴۸	۱۴۹	۳۳.۶۷۲۴۶	۱۱۳۳.۸۳۴۳۳

جدول فوق ویژگی‌های توصیفی هر یک از ۸ خرده مقیاس‌های پرسشنامه پاروف را نشان می‌دهد. همانطور که دیده می‌شود مقدار این شاخص‌های توصیفی در یک خرده مقیاس واحد در رابطه با پدر و مادر در بعضی موارد تفاوت‌های چشمگیری دارد.

همچنین نتایج مربوط به تحلیل مؤلفه‌های اصلی در پژوهش ۲، با در نظر گرفتن مقدار ویژه ۱/۵ و ارائه تعداد خرده مقیاس‌ها (۸ خرده مقیاس) به نرم افزار شامل، شاخص کفایت نمونه‌گیری (۰/۹۵) مقدار آماری آزمون کای اسکوتر با درجه آزادی ۳۱۶۰ و در سطح معناداری ($P < 0/05$) برابر با (۱۱۹۳۵/۹۲۴) و برای کل داده‌ها (پدر، مادر) می‌باشد.

در گام دوم پژوهش، نتایج مربوط به تحلیل عاملی تاییدی^۱ به منظور بررسی مدل ساختاری پرسشنامه، با نرم افزار لیزرل انجام گرفت. در بررسی هر کدام از مدل‌ها سؤال اصلی این بود که آیا این مدل‌های اندازه‌گیری مناسب است و داده‌های تحقیق با مدل نظری همخوانی دارد یا نه؟

بخش اول: داده‌های مربوط به ارتباط بین خرده مقیاس‌هایی که در دو سوی یک پیوستار قرار دارد، نتایج نشان داد که بین خرده مقیاس *انعطاف ناپذیری و تزلزل و نرمی*، *کنترل و محدودیت و نازپروردگی*، *رسمیت و فقدان حرمت*، *پذیرش مشروط و رهایی*، *همبستگی معکوس و قوی وجود دارد*، و از آنجایی که بارعاملی بالاتر از ۰/۳ قابل قبول و بالاتر از ۰/۵ مناسب است و بارهای عاملی گزارش شده در هر ۴ مقیاس بالاتر از ۰/۶ می‌باشد، این امر نشان دهنده برخورداری سئوالات و عامل‌ها از روایی سازه است. شاخص‌های برازندگی شامل RMSEA, NFI, CFI, GFI, AGFI, PGFI مربوط به ارتباط تقابلی خرده مقیاس‌ها نشان داد که مدل طراحی شده معتبر و جهت برآزش روابط بین عامل‌های مورد مطالعه تحقیق قابل قبول می‌باشد.

جدول ۴: مقادیر مربوط به مدل اندازه‌گیری سازه‌های انعطاف‌پذیری و تزلزل-نرمی

متغیر	نشانه‌ها در مدل	مقدار بار عاملی	مقدار t	سطح معناداری
انعطاف‌ناپذیری	۱	۰/۸۳	۱۲/۸۵	۰/۰۱
	۹	۰/۶۸	۹/۵۴	۰/۰۱
	۱۷	۰/۸۱	۱۲/۳۱	۰/۰۱
	۲۵	۰/۸۳	۱۲/۶۴	۰/۰۱
	۳۳	۰/۸۰	۱۲/۱۶	۰/۰۱
	۴۱	۰/۸۱	۱۲/۲۶	۰/۰۱
	۴۹	۰/۷۱	۱۰/۱۹	۰/۰۱
	۵۷	۰/۸۷	۱۳/۶۷	۰/۰۱
	۶۵	۰/۸۸	۱۳/۹۳	۰/۰۱
	۷۳	۰/۸۴	۱۳/۰۱	۰/۰۱
تزلزل-نرمی	۲	۰/۸۳	۱۲/۷۰	۰/۰۱
	۱۰	۰/۷۳	۱۰/۴۰	۰/۰۱
	۱۸	۰/۷۴	۱۰/۷۱	۰/۰۱
	۲۶	۰/۶۹	۹/۷۷	۰/۰۱
	۳۴	۰/۷۲	۱۰/۳۴	۰/۰۱
	۴۲	۰/۷۶	۱۱/۱۲	۰/۰۱
	۴۹	۰/۶۶	۹/۱۳	۰/۰۱
	۵۸	۰/۶۴	۸/۷۹	۰/۰۱
	۶۶	۰/۷۷	۱۱/۳۵	۰/۰۱
	۷۴	۰/۷۹	۱۱/۶۴	۰/۰۱

جدول فوق وضعیت ۲ خرده‌مقیاس انعطاف‌پذیری و تزلزل و نرمی که با هم ارتباط تقابلی دارند را با ذکر شماره سؤال در پرسشنامه و با مقدار ویژه ۰/۰۱، از نظر بارعاملی و مقدار t نشان می‌دهد.

جدول ۵: شاخص‌های برازندگی مدل اندازه‌گیری سازه‌های انعطاف‌پذیری و تزلزل-نرمی

شاخص	میزان	مقدار قابل قبول
RMSEA	۰/۰۴۱	۰/۰۸ و کمتر
NFI	۰/۹۸	حداقل ۰/۹
CFI	۰/۹۹	حداقل ۰/۹
GFI	۰/۸۸	حداقل ۰/۹
AGFI	۰/۸۵	حداقل ۰/۹

در جدول فوق همانطور که می‌بینید به غیر از میزان GFI و AGFI که کمی پایین تر از حد معمول است، بقیه مقادیر مطابق مقدار قابل قبول می‌باشد.

جدول ۶: مقادیر مربوط به مدل اندازه‌گیری سازه‌های کنترل محدودیت و نازپروردگی

متغیر	نشانگرها در مدل	مقدار بار عاملی	مقدار t	سطح معناداری
کنترل و محدودیت	۳	۰/۸۱	۱۲/۳۳	۰/۰۱
	۱۱	۰/۷۶	۱۱/۲۴	۰/۰۱
	۱۹	۰/۸۱	۱۲/۱۹	۰/۰۱
	۲۷	۰/۶۱	۸/۳۳	۰/۰۱
	۳۵	۰/۸۲	۱۲/۵۰	۰/۰۱
	۴۳	۰/۸۵	۱۳/۱۱	۰/۰۱
	۵۱	۰/۸۱	۱۲/۳۳	۰/۰۱
	۵۹	۰/۸۵	۱۳/۱۹	۰/۰۱
	۶۷	۰/۸۵	۱۳/۲۴	۰/۰۱
	۷۵	۰/۸۱	۱۲/۳۲	۰/۰۱
نازپروردگی	۴	۰/۸۳	۱۲/۶۶	۰/۰۱
	۱۲	۰/۷۳	۱۰/۵۲	۰/۰۱
	۲۰	۰/۷۳	۱۱/۳۰	۰/۰۱
	۲۸	۰/۷۵	۱۰/۹۴	۰/۰۱
	۳۶	۰/۷۳	۱۰/۵۲	۰/۰۱
	۴۴	۰/۶۹	۹/۷۹	۰/۰۱
	۵۲	۰/۶۸	۹/۶۰	۰/۰۱
	۶۰	۰/۷۷	۱۱/۲۷	۰/۰۱
	۶۸	۰/۷۵	۱۰/۹۳	۰/۰۱
	۷۶	۰/۷۹	۱۱/۷۳	۰/۰۱

جدول فوق، وضعیت ۲ خرده مقیاس کنترل و محدودیت-نازپروردگی که با هم ارتباط تقابلی دارند را با ذکر شماره سؤال در پرسشنامه و با مقدار ویژه ۰/۰۱، از نظر بارعاملی و مقدار t نشان می‌دهد.

جدول ۷: شاخص‌های برازندگی مدل اندازه‌گیری سازه‌های کنترل و محدودیت و نازپروردگی

شاخص	میزان	مقدار استاندارد
RMSEA	۰/۰۲۷	۰/۰۸ و کمتر
NFI	۰/۹۸	حداقل ۰/۹
CFI	۱/۰۰	حداقل ۰/۹
GFI	۱/۰۰	حداقل ۰/۹
AGFI	۰/۸۷	حداقل ۰/۹

همانطور که در جدول قابل مشاهده است، شاخص‌های برازندگی سازه کنترل و محدودیت و نازپروردگی به غیر از AGFI با مقدار استاندارد مطابقت دارند.

جدول ۸: مقادیر مربوط به مدل اندازه‌گیری سازه‌های رسمیت و فقدان حرمت

متغیر	نشانگرها در مدل	مقدار بار عاملی	مقدار t	سطح معناداری
رسمیت	۵	۰/۷۰	۹/۹۳	۰/۰۱
	۱۳	۰/۷۳	۱۰/۶۰	۰/۰۱
	۲۱	۰/۷۵	۱۰/۸۵	۰/۰۱
	۲۹	۰/۸۸	۱۳/۸۷	۰/۰۱
	۳۷	۰/۷۴	۱۰/۸۴	۰/۰۱
	۴۵	۰/۶۶	۹/۳۰	۰/۰۱
	۵۳	۰/۸۵	۱۳/۲۹	۰/۰۱
	۶۱	۰/۷۶	۱۱/۰۸	۰/۰۱
	۶۹	۰/۸۶	۱۳/۴۵	۰/۰۱
	۷۷	۰/۸۵	۱۳/۰۹	۰/۰۱
فقدان حرمت	۶	۰/۸۰	۱۱/۹۶	۰/۰۱
	۱۴	۰/۷۳	۱۰/۵۵	۰/۰۱
	۲۲	۰/۸۰	۱۲/۰۸	۰/۰۱
	۳۰	۰/۸۴	۱۳/۰۴	۰/۰۱
	۳۸	۰/۸۲	۱۲/۴۸	۰/۰۱
	۴۶	۰/۶۹	۹/۸۰	۰/۰۱
	۵۴	۰/۷۷	۱۱/۳۷	۰/۰۱
	۶۲	۰/۸۳	۱۲/۷۹	۰/۰۱
	۷۰	۰/۷۳	۱۰/۶۳	۰/۰۱
	۷۸	۰/۸۱	۱۲/۱۴	۰/۰۱

جدول فوق، وضعیت ۲ خرده مقیاس رسمیت و فقدان حرمت که با هم ارتباط تقابلی دارند را با ذکر شماره سؤال در پرسشنامه و با مقدار ویژه ۰/۰۱، از نظر بارعاملی و مقدار t نشان می‌دهد.

جدول ۹: شاخص‌های برازندگی مدل اندازه‌گیری سازه‌های رسمیت و فقدان حرمت

شاخص	میزان	مقدار استاندارد
RMSEA	۰/۰۵۱	۰/۰۸ و کمتر
NFI	۰/۹۸	حداقل ۰/۹
CFI	۰/۹۹	حداقل ۰/۹
GFI	۰/۸۷	حداقل ۰/۹
AGFI	۰/۸۴	حداقل ۰/۹

جدول فوق، مربوط به شاخص‌های برازندگی سازه‌های رسمیت و فقدان حرمت به غیر از میزان GFI و AGFI با مقادیر استاندارد مطابقت دارد.

جدول ۱۰: مقادیر مربوط به مدل اندازه‌گیری سازه‌های پذیرش مشروط و رهایی

متغیر	نشانگرها در مدل	مقدار بار عاملی	مقدار t	سطح معناداری
پذیرش مشروط	۷	۰/۷۸	۱۱/۶۰	۰/۰۱
	۱۵	۰/۸۴	۱۲/۹۶	۰/۰۱
	۲۳	۰/۸۵	۱۳/۱۹	۰/۰۱
	۳۱	۰/۷۷	۱۱/۴۹	۰/۰۱
	۳۹	۰/۶۸	۹/۵۳	۰/۰۱
	۴۷	۰/۸۶	۱۳/۵۱	۰/۰۱
	۵۵	۰/۸۲	۱۲/۵۸	۰/۰۱
	۶۳	۰/۸۶	۱۳/۴۴	۰/۰۱
	۷۱	۰/۶۳	۸/۷۱	۰/۰۱
	۷۹	۰/۹۰	۱۴/۴۱	۰/۰۱
رهایی	۸	۰/۷۶	۱۱/۱۷	۰/۰۱
	۱۶	۰/۶۳	۸/۵۶	۰/۰۱
	۲۴	۰/۷۵	۱۰/۷۹	۰/۰۱
	۳۲	۰/۶۸	۹/۵۳	۰/۰۱
	۴۰	۰/۷۲	۱۰/۳۴	۰/۰۱
	۴۸	۰/۷۶	۱۱/۰۹	۰/۰۱
	۵۶	۰/۷۴	۱۰/۵۶	۰/۰۱
	۶۴	۰/۷۰	۹/۹۱	۰/۰۱
	۷۲	۰/۷۳	۱۰/۴۴	۰/۰۱
	۸۰	۰/۶۸	۹/۴۹	۰/۰۱

جدول فوق، وضعیت ۲ خرده مقیاس پذیرش مشروط و رهایی که با هم ارتباط تقابلی دارند را با ذکر شماره سؤال در پرسشنامه و با مقدار ویژه ۰/۰۱، از نظر بارعاملی و مقدار t نشان می‌دهد.

جدول ۱۱: شاخص‌های برازندگی مدل اندازه‌گیری سازه‌های پذیرش مشروط و رهایی

شاخص	میزان	مقدار استاندارد
RMSEA	۰/۰۴۷	۰/۰۸ و کمتر
NFI	۰/۹۷	حداقل ۰/۹
CFI	۰/۹۹	حداقل ۰/۹
GFI	۰/۸۷	حداقل ۰/۹
AGFI	۰/۸۴	حداقل ۰/۹

همانطور که در جدول فوق مشاهده می‌شود شاخص‌های برازندگی سازه‌های پذیرش مشروط و رهایی به غیر از میزان GFI و AGFI با مقادیر استاندارد تطابق دارند. بخش دوم: در مدل اندازه‌گیری کل خرده مقیاس نیز، داده‌های به دست آمده (معناداری مقادیر t در همه خرده مقیاس‌ها و بارعاملی بالاتر از ۰/۶ در متغیرهای مشاهده شده) و شاخص اصلی $RMSEA = ۰/۰۳۱$ که مقدار کمتر از ۰/۰۵ مقداری ایده‌آل و برای برازش مدل کاملاً تأیید کننده است و همچنین سایر شاخص‌های برازندگی، می‌توان سازه طراحی شده را معتبر و جهت برازش روابط بین عامل‌های مورد مطالعه دارای روایی مناسب دانست.

جدول ۱۲: ضرایب مسیر استاندارد شده اثرات مستقیم متغیرهای مدل پژوهش

مسیر	ضریب مسیر	مقدار t	سطح معناداری
X2 ← X1	-۰/۹۱	-۴۷/۰۹	۰/۰۱
X3 ← X1	۰/۸۸	۴۰/۲۱	۰/۰۱
X4 ← X1	-۰/۷۸	-۲۱/۳۲	۰/۰۱
X5 ← X1	۰/۷۹	۲۲/۸۸	۰/۰۱
X6 ← X1	-۰/۶۴	-۱۲/۵۷	۰/۰۱
X7 ← X1	۰/۷۹	۲۲/۹۰	۰/۰۱
X8 ← X1	-۰/۶۶	-۱۳/۱۱	۰/۰۱
X3 ← X2	-۰/۹۵	-۶۸/۸۵	۰/۰۱
X4 ← X2	۰/۸۵	۲۹/۸۲	۰/۰۱
X5 ← X2	-۰/۸۰	-۲۳/۳۴	۰/۰۱
X6 ← X2	۰/۷۱	۱۵/۴۹	۰/۰۱
X7 ← X2	-۰/۸۲	-۲۵/۴۹	۰/۰۱
X8 ← X2	۰/۶۹	۱۴/۰۷	۰/۰۱
X4 ← X3	-۰/۹۱	-۴۷/۲۲	۰/۰۱
X5 ← X3	۰/۸۸	۳۸/۸۲	۰/۰۱
X6 ← X3	-۰/۷۵	-۱۸/۷۰	۰/۰۱
X7 ← X3	۰/۸۹	۴۳/۰۹	۰/۰۱
X8 ← X3	-۰/۷۶	-۱۸/۸۷	۰/۰۱
X5 ← X4	-۰/۹۱	-۴۷/۹۰	۰/۰۱
X6 ← X4	۰/۸۴	۲۹/۶۸	۰/۰۱
X7 ← X4	-۰/۹۱	-۴۸/۲۰	۰/۰۱
X8 ← X4	۰/۸۶	۳۱/۱۸	۰/۰۱
X6 ← X5	-۰/۹۱	-۴۸/۳۱	۰/۰۱
X7 ← X5	۰/۹۹	۱۳۳/۷۱	۰/۰۱
X8 ← X5	-۰/۹۲	-۴۹/۴۰	۰/۰۱
X8 ← X7	-۰/۹۱	-۴۶/۳۷	۰/۰۱

جدول بالا ضرایب مسیر و درواقع روابط بین عامل (خرده مقیاس) های اصلی را نشان

می‌دهد. مشاهده می‌شود که ارتباط بین متغیرهایی که شماره نشانگر آن‌ها فرد است (انعطاف ناپذیری- کنترل و محدودیت- رسمیت- پذیرش مشروط) با متغیرهای دارای شماره زوج (تزلزل و نرمی- نازپروردگی- فقدان حرمت- رهایی) دارای ضریب منفی هستند. در واقع این دو دسته متغیر مربوط به دو سبک اصلی آزادی مدار و امنیت مدار هستند که ارتباط بین آن‌ها منفی است.

بخش سوم: در مدل عاملی مرتبه دوم برای کل خرده مقیاس در واقع از عامل‌ها (خرده مقیاس‌ها) ابعاد امنیت مدار- آزادی مدار به دست آمد.

جدول ۱۳: مقادیر بار عاملی و معنی‌داری مربوط به مدل اندازه‌گیری سازه آزادی مدار

نشانگرها در مدل	مقدار بار عاملی	مقدار t	سطح معناداری
۲	۰/۶۸	۹/۶۸	۰/۰۱
۱۰	۰/۵۹	۸/۱۵	۰/۰۱
۱۸	۰/۵۹	۸/۱۴	۰/۰۱
۲۶	۰/۶۱	۸/۳۳	۰/۰۱
۳۴	۰/۶۶	۹/۳۴	۰/۰۱
۴۲	۰/۶۲	۸/۵۶	۰/۰۱
۵۰	۰/۵۳	۷/۱۸	۰/۰۱
۵۸	۰/۵۴	۷/۲۴	۰/۰۱
۶۶	۰/۶۷	۹/۴۵	۰/۰۱
۷۴	۰/۶۹	۹/۸۶	۰/۰۱
۴	۰/۷۹	۱۱/۸۹	۰/۰۱
۱۲	۰/۷۱	۱۰/۳۲	۰/۰۱
۲۰	۰/۷۴	۱۰/۸۴	۰/۰۱
۲۸	۰/۶۹	۹/۸۷	۰/۰۱
۳۶	۰/۷۱	۱۰/۱۷	۰/۰۱
۴۴	۰/۷۰	۹/۹۷	۰/۰۱
۵۲	۰/۶۶	۹/۲۸	۰/۰۱
۶۰	۰/۷۰	۱۰/۱۱	۰/۰۱
۶۸	۰/۷۳	۱۰/۵۲	۰/۰۱
۷۶	۰/۷۵	۱۱/۱۲	۰/۰۱
۶	۰/۷۸	۱۱/۶۷	۰/۰۱
۱۴	۰/۷۲	۱۰/۵۱	۰/۰۱

نشانگرها در مدل	مقدار بار عاملی	مقدار t	سطح معناداری
۲۲	۰/۷۵	۱۰/۹۸	۰/۰۱
۳۰	۰/۷۶	۱۱/۲۳	۰/۰۱
۳۸	۰/۷۷	۱۱/۳۷	۰/۰۱
۴۶	۰/۷۰	۹/۹۴	۰/۰۱
۵۴	۰/۷۳	۱۰/۶۷	۰/۰۱
۶۲	۰/۷۷	۱۱/۴۲	۰/۰۱
۷۰	۰/۶۸	۹/۶۲	۰/۰۱
۷۸	۰/۷۶	۱۱/۱۴	۰/۰۱
۸	۰/۷۲	۱۰/۳۶	۰/۰۱
۱۶	۰/۶۶	۹/۲۷	۰/۰۱
۲۴	۰/۷۱	۱۰/۱۴	۰/۰۱
۳۲	۰/۶۱	۸/۴۶	۰/۰۱
۴۰	۰/۶۶	۹/۲۵	۰/۰۱
۴۸	۰/۷۱	۱۰/۲۹	۰/۰۱
۵۶	۰/۶۷	۹/۵۲	۰/۰۱
۶۴	۰/۷۳	۱۰/۵۹	۰/۰۱
۷۲	۰/۶۹	۹/۸۹	۰/۰۱
۸۰	۰/۶۷	۹/۴۲	۰/۰۱

نتایج تحلیل عاملی تأییدی در جدول فوق با توجه به آماره t که برای تمام ضرایب این نشانگرها با صفت مکنون مورد مطالعه، بالاتر از مقدار ۲ است، نشان می‌دهد، مدل‌های اندازه‌گیری مورد استفاده در سازه آزادی مدار نیز در سطح اطمینان ۹۹٪ مناسب می‌باشد.

جدول ۱۱: مقادیر بار عاملی و معنی‌داری مربوط به مدل اندازه‌گیری سازه امنیت مدار

نشانگرها در مدل	مقدار بار عاملی	مقدار t	سطح معناداری
۱	۰/۷۲	۱۰/۳۹	۰/۰۱
۹	۰/۶۲	۸/۶۰	۰/۰۱
۱۷	۰/۷۷	۱۱/۴۳	۰/۰۱
۲۵	۰/۷۲	۱۰/۴۵	۰/۰۱
۳۳	۰/۷۵	۱۰/۹۸	۰/۰۱
۴۱	۰/۷۱	۱۰/۳۰	۰/۰۱
۴۹	۰/۶۹	۹/۸۶	۰/۰۱
۵۷	۰/۷۵	۱۱/۰۴	۰/۰۱
۶۵	۰/۷۹	۱۱/۹۰	۰/۰۱
۷۳	۰/۷۵	۱۱/۰۲	۰/۰۱
۳	۰/۷۹	۱۱/۹۱	۰/۰۱
۱۱	۰/۷۵	۱۱/۱۱	۰/۰۱
۱۹	۰/۷۵	۱۱/۱۵	۰/۰۱
۲۷	۰/۵۴	۷/۲۵	۰/۰۱
۳۵	۰/۷۶	۱۱/۳۱	۰/۰۱
۴۳	۰/۸۲	۱۲/۶۴	۰/۰۱
۵۱	۰/۸۰	۱۲/۰۵	۰/۰۱
۵۹	۰/۷۹	۱۲/۶۱	۰/۰۱
۶۷	۰/۷۶	۱۲/۴۷	۰/۰۱
۷۵	۰/۷۵	۱۱/۸۲	۰/۰۱
۵	۰/۷۳	۱۰/۷۴	۰/۰۱
۱۳	۰/۶۹	۹/۹۱	۰/۰۱
۲۱	۰/۶۹	۹/۷۹	۰/۰۱
۲۹	۰/۸۵	۱۳/۲۸	۰/۰۱
۳۷	۰/۷۶	۱۳/۱۹	۰/۰۱
۴۵	۰/۶۹	۱۱/۱۹	۰/۰۱
۵۳	۰/۸۵	۹/۸۸	۰/۰۱
۶۱	۰/۶۶	۱۳/۲۳	۰/۰۱
۶۹	۰/۸۰	۹/۳۷	۰/۰۱
۷۷	۰/۸۱	۱۲/۰۴	۰/۰۱
۷	۰/۷۳	۱۲/۴۵	۰/۰۱
۱۵	۰/۸۲	۱۰/۶۳	۰/۰۱
۲۳	۰/۸۴	۱۲/۶۲	۰/۰۱
۳۱	۰/۷۴	۱۳/۰۴	۰/۰۱
۳۹	۰/۶۹	۱۰/۸۶	۰/۰۱
۴۷	۰/۸۴	۹/۸۰	۰/۰۱
۵۵	۰/۷۹	۱۲/۹۹	۰/۰۱
۶۳	۰/۸۰	۱۱/۹۱	۰/۰۱
۷۱	۰/۶۴	۸/۹۲	۰/۰۱
۷۹	۰/۸۸	۱۴/۰۷	۰/۰۱

نتایج تحلیل عاملی تأییدی در جدول فوق با توجه به آماره t که برای تمام ضرایب این نشانگرها با صفت مکنون مورد مطالعه، بالاتر از مقدار ۲ است، نشان می‌دهد، مدل‌های اندازه‌گیری مورد استفاده در سازه امنیت مدار نیز در سطح اطمینان ۹۹٪ مناسب می‌باشد.

گزارش پایایی پرسشنامه

پایایی در گام اول

پایایی کل پرسشنامه، نسخه ۱۶۰ سئوالی): آلفای کرونباخ ۰/۹۶۱

پایایی پرسشنامه و خرده‌مقیاس‌ها در گام دوم:

کل پرسشنامه (فرم ۸۰ سئوالی): ۰/۶۶

سبک آزادی مدار: پدر (۰/۹۵)، مادر (۰/۹۷)

خرده‌مقیاس انعطاف‌ناپذیری برای پدر و مادر ۰/۹۲ - ۰/۹۲

خرده‌مقیاس کنترل و محدودیت (پدر و مادر): ۰/۹۵ - ۰/۹۲

خرده‌مقیاس رسمیت (پدر و مادر): ۰/۹۵ - ۰/۹۲

خرده‌مقیاس پذیرش مشروط (پدر و مادر): ۰/۹۲ - ۰/۹۵

خرده‌مقیاس تزئین - نرمی (پدر و مادر): ۰/۹۵ - ۰/۸۵

خرده‌مقیاس نازپروردگی (پدر و مادر): ۰/۹۵ - ۰/۹۲

خرده‌مقیاس درهم‌تنیدگی و عدم حرمت (پدر و مادر): ۰/۹۵ - ۰/۹۲

خرده‌مقیاس رهایی و مسامحه (پدر و مادر): ۰/۹۱ - ۰/۹۲

بحث

با توجه به هدف اصلی این پژوهش یعنی بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی و برارزش مدل نظری الگوی ارتباط والد-فرزند (PCRPI)^۱، تحلیل عاملی ۱۶۰ گویه مربوط به فرم اولیه پرسشنامه و بررسی تک تک گویه‌ها با توجه به بارعاملی، ضریب تمیز و آلفای کرونباخ و

همچنین محتوی آن گویه، نهایتاً محقق را به پیدایش ۸ خرده مقیاس و انتخاب ۱۰ گویه از مناسب‌ترین گویه‌های هر خرده مقیاس هدایت کرد. انعطاف ناپذیری - تزلزل و نرمی، کنترل و محدودیت - نازپروردگی، رسمیت - فقدان حرمت، پذیرش مشروط - رهایی (باقری، ۱۳۹۱ الف). هر ۸ خرده مقیاس به حد کافی دارای اعتبار بالایی هستند که بتوان آن‌ها را به عنوان ابعاد الگوی ارتباط والد - فرزند در سطح جامعه ایران تلقی نمود.

تحلیل روایی محتوایی^۱ این ابعاد نشان دهنده ارزش اکتشافی آن‌ها بوده و حضور آن‌ها را در پرسشنامه به عنوان ساختارهایی که باید به آن‌ها توجه شده و حتی در تحقیقات بعدی بیشتر ارزشیابی شود، توجیه می‌کند. پایایی فرم ۱۶۰ سئوالی پرسشنامه ۰/۹۶ گزارش شد که مقدار مطلوب پایایی را نشان می‌دهد.

در پژوهش ۲ (گام دوم) و در مرحله تحلیل عامل‌های اصلی با مقدار ویژه ۱/۵ و تعداد ۸ خرده مقیاس اندازه کفایت نمونه‌گیری (KMO) برای پدر و مادر نزدیک به هم و برابر با ۰/۹۵ گزارش شد و این نشان دهنده مناسب بودن ماتریس همبستگی برای انجام تحلیل عاملی است.

در مرحله تحلیل عاملی تاییدی، پژوهشگران در پی بررسی مدل نظری تحقیق که در حقیقت پشتوانه طراحی پرسشنامه و حاصل سال‌ها مطالعه و تحقیق سازنده آن است، بودند. در این گام نتایج حاصل از مدل اندازه‌گیری^۲ خرده مقیاس‌های اصلی در حالت تخمین استاندارد و در حالت ضرایب معناداری به دست آمد. در هر ۴ بعد بر اساس شاخص‌های برازندگی مدل‌های اندازه‌گیری، (انعطاف پذیری - تزلزل، کنترل محدودیت - نازپروردگی، رسمیت - فقدان حرمت، پذیرش مشروط - رهایی) مدل طراحی شده، معتبر و قابل قبول جهت برآزش روابط بین عامل‌های مورد مطالعه است.

نتایج حاصل مربوط به مدل اندازه‌گیری کل مقیاس در حالت تخمین استاندارد و در حالت ضریب معناداری یعنی در شرایطی که هر خرده مقیاس در ارتباط با ۷ خرده مقیاس

1. content validity analysis

2. measurement model

دیگر سنجیده شد، از نظر بارعاملی و مقدار t ، در همه عامل‌ها معنادار بوده و لذا می‌توان برای این سازه روایی بالایی را در نظر گرفت.

در تحلیل عاملی مرتبه دوم یعنی در حالتی که از خرده مقیاس‌ها به دو سبک کلی آزادی مدار و امنیت مدار رسید میزان بارعاملی انعطاف ناپذیری بر بعد امنیت مدار $0/8$ بود که این عدد به توان ۲ تبیین کننده درصد واریانس عامل امنیت مدار است که از طریق انعطاف ناپذیری تبیین می‌شود. این درحالی بود که برای سایر خرده مقیاس‌ها بارعاملی بیشتر از $0/8$ نیز گزارش گردید و این نکته بیانگر این مسئله است که مدل طراحی شده شامل چهار خرده مقیاس که با هم یک سبک را تشکیل می‌دهند به خوبی در پرسشنامه طراحی شده تبیین می‌شود و روی هم رفته مدل نظری طراحی شده ۲ سبک کلی امنیت مدار و آزادی مدار را در الگوهای ارتباط والدین و فرزندان پیش‌بینی می‌کند.

پایایی‌های مربوط به هر یک از خرده مقیاس‌ها و پایایی کل نسخه نهایی پرسشنامه الگوی ارتباط والدین-فرزندان استخراج شد و پایایی کلی نسخه نهایی $0/66$ گزارش گردید.

پژوهش حاضر انحصاراً به بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه و همچنین تایید مدل نظری محقق پرداخته است، اما لزوم بسط و گسترش آن در پژوهش‌های آتی، محسوس است. پیشنهاد می‌شود برای توسعه الگوی ارتباط والد-فرزند پرسشنامه در بافت‌های اجتماعی-فرهنگی مختلف اجرا گردد، این کار نه تنها اعتبارهای بالاتری را تضمین می‌کند، بلکه روایی بوم‌شناختی^۱ پرسشنامه را افزایش می‌دهد و آن را از خطر نادیده گرفتن این نوع از روایی مصون می‌دارد. همچنین با در نظر گرفتن متغیرهای جنس-تحصیلات والدین-محل سکونت خانواده، تحقیقات فراتری جهت گسترش پرسشنامه حاضر پیشنهاد می‌شود.

نتایج این پژوهش ارتباطات قوی مثبت بین خرده مقیاس‌های یک سبک و ارتباط قوی منفی بین خرده مقیاس‌های دو بعد (آزادی مدار-امنیت مدار) را به وضوح نشان داد. در

1 Ecological validity

یک نگاه بسیار کلی می‌توان تفکیک سه الگوی اصلی که دایانا بائوم‌ریند^۱ در پژوهش‌های خود به آن دست یافته است و فرم تحول یافته آن توسط مکویی^۲ و مارتین^۳ (۱۹۸۳)، نقل از سیگلمن^۴ (۱۹۹۹) ارایه شده است، را در الگوی ارتباط والد - فرزند نیز یافت. اما به چند دلیل این الگوی نظری با الگوی نظری بائوم‌ریند متفاوت است (باقری، ۱۳۹۱ الف). دو دلیل مهم این تفاوت عبارت‌اند از: (۱) این مدل نظری بر پایه‌ی نگاهی متفاوت از فضای فرهنگی غربی استوار است که در آن با توجه به ویژگی فضای فرهنگی و تجربیات تاریخی غرب، دو مقوله کنترل و پاسخ‌دهی از اهمیت برخوردار هستند. این تفاوت خود را در انتخاب نام سه الگوی اصلی امنیت‌مدار، آزادی‌مدار و تعادلی منعکس ساخته است. (۲) این الگوی نظری به ارایه الگوهای اصلی اکتفا نکرده است، و با تکیه بر یافته‌های بالینی، مؤلفه‌های تشکیل‌دهنده هر یک از سه الگوی اصلی به طور کامل و نحوه روابط خرده مؤلفه‌ها با یکدیگر نیز در این الگو بیان شده است که در جایی دیگر (باقری، ۱۳۹۱ الف) به تفصیل شرح داده شد.

1 Baumrind, D.

2 Maccoby, E.

3 Martin, J.

4 Sigelman

منابع

- آناستازی، (۱۹۶۴) روان آزمایی، مترجم محمد نقی براهنی، تهران انتشارات دانشگاه تهران (۱۳۷۱).
- احمدی، حسین. (۱۳۸۶) بررسی رابطه سبک فرزندپروری والدین با هوش هیجانی و سلامت روان در فرزندان دبیرستانی شهر مشهد، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تبریز.
- احدی، حسن؛ جمهری، فرهاد. (۱۳۸۰) روان شناسی رشد، تهران، انتشارات بنیاد اینترنتی اتکینسون، ر.، اتکینسون، ر و هیلگارد، ای. (۱۹۸۳) زمینه روان شناسی هیلگارد، مترجم: محمد تقی براهنی و همکاران (۱۳۷۸). جلد دوم. تهران: انتشارات رشد.
- اندرو، جرج. (۱۹۸۹) تحلیل آماری در روان شناسی و علوم تربیتی، مترجمان: علی دلاور، سیامک نقشبندی، (۱۳۸۰) تهران، نشر ارسباران.
- بیابانگرد، اسماعیل. (۱۳۴۶) روش‌های تحقیق در روان شناسی و علوم تربیتی، تهران نشر دوران.
- باقری، فریبرز. (۱۳۹۱ الف) الگوی ارتباط والد-فرزند، مدل نظری فرزندپروری بر مبنای هستی و انسان شناسی اسلامی، دو فصلنامه اندیشه ورزی در معارف اسلامی، شماره ۱، ویژه پاییز و زمستان ۱۳۹۱.
- تروجنی، نرگس. (۱۳۸۸)، بررسی رابطه بین شیوه های فرزندپروری مادران با اختلالات رفتاری، پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پایه چهارم و پنجم ابتدایی ۱۳۸۸.
- دلاور، علی. (۱۳۸۵) روش تحقیق در روان شناسی و علوم تربیتی، تهران، نشر ویرایش دلاور، علی. (۱۳۸۱) احتمالات و آمار کاربردی در روان شناسی و علوم تربیتی، تهران، انتشارات رشد.
- ریچارد کمپ، رزمی سنلگار. (۲۰۰۳) تحلیل داده‌های روان شناسی با برنامه SPSS، ترجمه: علی آبادی، خدیجه و صمدی، سیدعلی، تهران نشر دوران (۱۳۹۰).
- سرمد، زهره، بازرگان، عباس، حجازی، الهه. (۱۳۷۸) روش‌های تحقیق در علوم رفتاری، تهران نشر آگه.
- سیف، علی اکبر. (۱۳۸۹) اندازه‌گیری، سنجش و ارزشیابی، تهران نشر دوران.
- سیف، علی اکبر. (۱۳۸۰) روان شناسی پرورشی. تهران، نشر آگه
- شریعتمداری، علی. (۱۳۶۹) روان شناسی تربیتی، تهران: انتشارات امیرکبیر

- شعاری نژاد، علی اکبر. (۱۳۶۶). مبانی روان‌شناسی تربیتی، موسسه مطالعاتی و تحقیقاتی شریفی، حسن پاشا. (۱۳۷۷). اصول روان‌سنجی و روان‌آزمایی، تهران، انتشارات رشد.
- شیولسون، ریچاردجی. (۱۹۸۸). استدلال آماری در علوم رفتاری، ترجمه: علیرضا کیامنش (۱۳۸۲)، انتشارات جهاد دانشگاهی واحد علامه طباطبائی.
- کلانتری، خلیل. (۱۳۸۹). پردازش و تحلیل داده‌ها در تحقیقات اجتماعی-اقتصادی، تهران انتشارات مهندسين مشاور طرح و منظر.
- کریندورف، ریچارد. (۱۹۸۰). تحلیل محتوا: مبانی روش‌شناسی، ترجمه هوشنگ نایی (۱۳۸۳) تهران، نشر نی.
- گلادینگ، ساموئل. (۲۰۰۱). خانواده درمانی، مترجمان: فرشاد بهاری و همکاران تهران انتشارات تزکیه (۱۳۸۶).
- لورا برک. (۲۰۰۷). روان‌شناسی رشد، ترجمه: سید محمدی، یحیی، تهران نشر ارسباران (۱۳۸۹).
- عسگری، مریم. (۱۳۸۹). بررسی رابطه بین سبک‌های فرزندپروری مادران با خودکارآمدی و هوش هیجانی در دانش‌آموزان دختر مقطع دبیرستان منطقه ۵ تهران سال تحصیلی ۸۹-۱۳۸۸.
- معتمدین، مریم. (۱۳۸۷). بررسی رابطه ولی-فرزندی، ابراز وجود و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان پسر دوره راهنمایی شهر تبریز. فصلنامه علمی پژوهشی انجمن مشاوره ایران، ۱۱۵: ۲۳-۹۷.
- مارنات، گری گراث. (۱۹۹۷). راهنمای سنجش روانی برای روان‌شناسان بالینی، مشاوران و روانپزشکان. ترجمه: پاشا شریفی، ح. و نیکخو، م. ر (۱۳۸۴). انتشارات رشد.
- محمودی، جسور. (۱۳۸۵). بررسی تاثیر شیوه‌های فرزندپروریر استقلال سازاریداش آموزان سوم دبیرستان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهرا.
- Alizadeh,H,& Andries,C.(2002).Interaction of parenting styles and attention deficit hyperactivity disorder in Iranian parents. *Child and family behavior therapy*,24,37.
- Adler,A.(1956).*The individual Psychology of Alfred adler*,H.L.ansbacher (eds) .new yourk:Harper torch books.
- Borba,mishel,Ed. D.(2009)*The big book of parenting solutions*, published by lossey-Bass.
- Edward G. carmines &Richard A. (1979). *Reliability validity Assessment*, published by saga university paper .
- Forehand,ph. D &Nicholas Long,ph. D (2010) *Parenting the strong-willed child*,Third Edition,publishd by me crow

Hill.

- DR. Haim G. Ginott(2003). Between parent and child,published by three rivers press. new yourk.
- I. T. jolliffe(1986). Principal component Analysis. second Edition, published by spiringer
- Jerome kirk. Macle. Miler,published by saga university paper.
- Jones,Daniel,(2011)Parenting Techniques that work-successful parenting of dchildren & Teenagers with challenging Behaviour, Third Edition, published &printed by lulu . com.
- Lawrence m. Leemis(1998), Reliability,probabilistic models and statistical methods.
- Meg,meecker, M. D(2007). strong father,strong daughters. published in the united states by ballantine books,random house,Inc. ,new yourk.
- M.H.Bornstein,D. Zlotnik(2008) parenting styles and their effects *Encyclopedia of Infant and Early Childhood Development* ,page 496-509. Multiple factor analysis and clustering of a mixture of quantitative, categorical and frequency data Original Research Article*Computational Statistics & Data Analysis, Volume 52, Issue 6, 20 February 2008, Pages 3255-3268*Mónica Bécue-Bertaut, Jérôme Pagès
- Paul kline(1994). An easy guid to factor Analysis,published by routledge.
- Rosemond,john. parenting by the book(2007). published by Howard book.
- Reitman,W. I.(2008) The relationship of parenting style to self reported mental health. *Jornal of Educational psychology*, 35,205-213.
- Tomas.L(2005),caey,sacred parenting,published by zondervan-crand rapids. Michigan. The relationship between parenting styles and children's academic achievement in a sample of Iranian families Original Research Article*Procedia - Social and Behavioral Sciences, Volume 15, 2011, Pages 1280-1283*Mohammad Ali Besharat, Koorosh Azizi, Hamid Poursharifi
- Weiss,L. H. and Schwartz,J. C. (1998),The relationship between parenting type and older adolescents personality,academic achienment, adjustment, and substance use. *child development*, 67, 2101-2114.